

Határozatok Tára

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (első tanács)

2014. június 12.*

„Előzetes döntéshozatal iránti kérelem — Szociálpolitika — 2003/88/EK irányelv —
Munkaidő-szervezés — Fizetett éves szabadság — Halál esetén járó pénzbeli megváltás”

A C-118/13. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Landesarbeitsgericht Hamm (Németország) a Bírósághoz 2013. március 14-én érkezett, 2013. február 14-i határozatával terjesztett elő az előtte

Gülay Bollacke

és

a **K + K Klaas & Kock B. V. & Co. KG**

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (első tanács),

tagjai: A. Tizzano tanácselnök, E. Levits (előadó), M. Berger, S. Rodin és F. Biltgen bírák,

főtanácsnok: M. Wathelet,

hivatalvezető: A. Calot Escobar,

tekintettel az írásbeli szakaszra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

- a K + K Klaas & Kock B. V. & Co. KG képviselőjében M. Scheier Rechtsanwalt,
- a német kormány képviselőjében T. Henze és J. Möller, meghatalmazotti minőségben,
- a dán kormány képviselőjében M. Wolff és V. Pasternak Jørgensen, meghatalmazotti minőségben,
- a magyar kormány képviselőjében Fehér M., valamint Szíjjártó K. és Molnár K., meghatalmazotti minőségben,
- az Egyesült Királyság Kormánya képviselőjében L. Christie, meghatalmazotti minőségben, segítője E. Dixon barrister,

* Az eljárás nyelve: német.

– az Európai Bizottság képviselőjében M. van Beek és F. Schatz, meghatalmazotti minőségben,

tekintettel a főtanácsnok meghallgatását követően hozott határozatra, miszerint az ügy elbírálására a főtanácsnok indítványa nélkül kerül sor,

meghozta a következő

Ítéletet

- 1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a munkaidő-szervezés egyes szempontjairól szóló, 2003. november 4-i 2003/88/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL L 299., 9. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 4. kötet, 381. o.) 7. cikkének értelmezésére vonatkozik.
- 2 E kérelmet G. Bollacke és férjének korábbi munkáltatója, a K + K Klaas & Kock B. V. & Co. KG (a továbbiakban: K + K) között folyamatban lévő jogvita keretében terjesztették elő, amelynek tárgya az érintettet megillető, a férje, J. Bollacke által ki nem vett fizetett éves szabadság pénzbeli megváltásához való, az ő halálának időpontjában megnyíló jog.

Jogi háttér

Az uniós jog

- 3 A 2003/88 irányelv „Éves szabadság” című 7. cikke a következőképpen fogalmaz:

„(1) A tagállamok hozzák a szükséges intézkedéseket annak biztosítására, hogy minden munkavállalót legalább négy hét [helyesen: négy hét fizetett] éves szabadság illessen meg a nemzeti jogszabályok és/vagy gyakorlat által megállapított ilyen szabadságra való jogosultság és a szabadság biztosítása [helyesen: és ennek megadása] feltételeinek megfelelően.

(2) Az éves szabadság [helyesen: A fizetett éves szabadság] minimális időtartama nem helyettesíthető az annak fejében nyújtott juttatással, a munkaviszony megszűnésének esetét kivéve.”

- 4 Ezen irányelvnek a „Kedvezőbb rendelkezések” című 15. cikke ekként rendelkezik:

„Ez az irányelv nem sérti a tagállamoknak azt a jogát, hogy olyan törvényi, rendeleti vagy közigazgatási rendelkezéseket alkalmazzanak vagy vezessenek be, amelyek a munkavállalók biztonságának és egészségének védelme szempontjából kedvezőbbek, vagy hogy megkönnyítsék vagy engedélyezzék olyan kollektív szerződések vagy a szociális partnerek által kötött olyan megállapodások alkalmazását, amelyek a munkavállalók biztonságának és egészségének védelme szempontjából kedvezőbbek.”

- 5 Az említett irányelv 17. cikke előírja, hogy a tagállamok eltérhetnek ezen irányelv bizonyos rendelkezéseitől. Mindazonáltal az említett irányelv 7. cikkét illetően az eltérés nem megengedett.

A német jog

- 6 Az 1963. január 8-i Bundesurlaubsgesetz (a munkavállalói szabadságról szóló szövetségi törvény; BGBl. 1963, 2. o.) 2002. május 7-i változata (BGBl. 2002 I., 1529. o.) 7. cikkének (4) bekezdése előírja:

„Ha a szabadságot a munkaviszony megszűnése miatt egészben vagy részben már nem lehet kiadni, azt pénzben kell megváltani.”

- 7 A Bürgerliches Gesetzbuch (polgári törvénykönyv) 1922. cikkének (1) bekezdése értelmében az ember halálával (öröklés) hagyatéka (örökség) mint egész száll át egy vagy több emberre (örökösök).

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

- 8 G. Bollacke 1998. augusztus 1-jétől elhalálozásának napjáig, 2010. november 19-éig a K + K által foglalkoztatott férjének egyedüli örököse.
- 9 J. Bollacke 2009 óta súlyos betegségben szenvedett. Ezen év során több mint nyolc hónapon át munkaképtelennek minősítették. Majd 2010. október 11-től halála időpontjáig szintén folyamatosan munkaképtelen volt.
- 10 A felek nem vitatják, hogy J. Bollacke halála időpontjában legalább 140,5 nap ki nem vett szabadságra volt jogosult.
- 11 2011. január 31-i levelében G. Bollacke a K + K-tól a ki nem vett szabadság ezen napjainak pénzbeli megváltását igényelte. A K + K e kérelmet arra hivatkozva utasította el, hogy kétségesnek tartja e jog örökölhetőségét.
- 12 G. Bollacke ugyanerre vonatkozó kérelemmel az elsőfokú bírósághoz fordult, amely szintén elutasította azt azzal az indokkal, hogy a Bundesarbeitsgericht ítélkezési gyakorlata alapján a munkaviszony végén fennmaradó, ki nem vett fizetett éves szabadság nem keletkeztet pénzbeli megváltáshoz való jogot, ha e munkaviszony a munkavállaló halála miatt szűnik meg. Mivel ezen ítélet ellen a felperes fellebbezést nyújtott be, a kérdést előterjesztő bíróság arra keres választ, hogy e nemzeti ítélkezési gyakorlat megalapozott-e a Bíróság által a 2003/88 irányelv 7. cikkével kapcsolatban kialakított ítélkezési gyakorlat tekintetében.
- 13 E körülmények között a Landesarbeitsgericht Hamm felfüggesztette az eljárást, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjesztette a Bíróság elé:
- „1) Úgy kell-e értelmezni a 2003/88 irányelv 7. cikkének (1) bekezdését, hogy azzal ellentétes az olyan tagállami jogszabály vagy gyakorlat, amely szerint a munkavállaló halála esetén a minimális időtartamú fizetett éves szabadsághoz való jog teljes egészében, vagyis mind a munkavégzési kötelezettség alóli mentesüléshez való – már nem teljesíthető – jog, mind a rendes szabadságra járó bér kifizetéséhez való jog megszűnik?
- 2) Úgy kell-e értelmezni a 2003/88 irányelv 7. cikkének (2) bekezdését, hogy a minimális időtartamú fizetett éves szabadságnak a munkaviszony megszűnésekor történő pénzbeli megváltásához való jog oly módon kötődik a munkavállaló személyéhez, hogy arra csak a munkavállaló jogosult annak érdekében, hogy a pihenésnek és a szabadidőnek a fizetett éves szabadság megadásával összefüggő céljait később is meg tudja valósítani?
- 3) Úgy kell-e értelmezni a 2003/88 irányelv 7. cikkének (1) bekezdését, hogy a munkáltató a munkaidő megszervezése során a munkavállaló biztonságának és egészségének védelme érdekében a naptári évben vagy legkésőbb a munkaviszony szempontjából irányadó, a szabadság átvitelére nyitva álló időszak végéig – a munkavállaló szabadság kiadása iránti kérelme hiányában is – köteles ténylegesen kiadni a szabadságot?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

- 14 Az együttesen vizsgálendő három kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra kíván választ kapni, hogy a 2003/88 irányelv 7. cikkét úgy kell-e értelmezni, hogy azzal ellentétes az olyan nemzeti jogszabály, illetve nemzeti gyakorlat, mint az alapügyben szóban forgó, amely előírja, hogy a fizetett éves szabadsághoz való jog anélkül szűnik meg, hogy jogot keletkeztetne a még ki nem vett szabadság pénzbeli megváltásához, ha a munkaviszony a munkavállaló halála miatt szűnik meg, és hogy – igenlő válasz esetén – az ilyen megváltás alkalmazása az érintett előzetes kérelmétől függ-e.
- 15 E tekintetben elsőként emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint a minden munkavállalót megillető, fizetett éves szabadsághoz való jogot az uniós szociális jog különleges fontossággal bíró elvének kell tekinteni, amelytől nem lehet eltérni, és amelynek az illetékes nemzeti hatóságok általi érvényesítése csak a 2003/88 irányelvvel egységes szerkezetbe foglalt, a munkaidő-szervezés egyes szempontjairól szóló, 1993. november 23-i 93/104/EK tanácsi irányelvben (HL L 307., 18. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 2. kötet, 197. o.) kifejezetten meghatározott korlátok között történhet (lásd: Schultz-Hoff és társai ítélet, C-350/06 és C-520/06, EU:C:2009:18, 22. pont; KHS-ítélet, C-214/10, EU:C:2011:761, 23. pont, valamint Dominguez-ítélet, C-282/10, EU:C:2012:33, 16. pont).
- 16 Ezen felül ki kell emelni egyrészt, hogy a 2003/88 irányelv 7. cikke nem szerepel azon rendelkezések között, amelyekről az irányelv az eltérést kifejezetten megengedi (lásd: Schultz-Hoff és társai ítélet, EU:C:2009:18, 24. pont), másrészt, hogy ezen irányelv az éves szabadsághoz való jogot és az arra tekintettel járó bér kifizetéséhez való jogot egy egységes jog két alkotórészeként kezeli.
- 17 Végezetül a Bíróság korábban már kiemelte, hogy ha a munkaviszony megszűnt, és ebből következően a fizetett éves szabadság tényleges kivételére többé nincs lehetőség, annak megakadályozása érdekében, hogy e lehetőség hiánya miatt a munkavállaló számára teljes mértékben kizárt legyen, hogy a fizetett éves szabadságra való joggal – akár pénzbeli juttatás formájában – élhessen, a 2003/88 irányelv 7. cikkének (2) bekezdése előírja, hogy a munkavállalónak joga van a pénzbeli megváltáshoz (lásd ebben az értelemben: Schultz-Hoff és társai ítélet, EU:C:2009:18, 56. pont, valamint Neidel-ítélet, C-337/10, EU:C:2012:263, 29. pont).
- 18 Ennélfogva a Bíróság megállapította, hogy a 2003/88 irányelv 7. cikkének (2) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy azzal ellentétes az olyan nemzeti rendelkezés vagy gyakorlat, amely előírja, hogy a munkaviszony megszűnésekor a ki nem vett fizetett éves szabadság pénzbeli megváltásának nincs helye abban az esetben, ha a munkavállaló a teljes referencia-időszak vagy annak egy része és/vagy a szabadság átvitelére nyitva álló időszak során betegszabadságon volt, ami miatt nem tudta gyakorolni a fizetett éves szabadsághoz való jogát (Schultz-Hoff és társai ítélet, EU:C:2009:18, 62. pont).
- 19 Ezen ítélkezési gyakorlat fényében kell megítélni, hogy abban az esetben, ha a munkaviszony megszűnését okozó esemény a munkavállaló halála, az ilyen esemény akadályát képezheti-e annak, hogy a fizetett éves szabadsághoz való jog pénzbeli megváltáshoz való joggá változzék.
- 20 E tekintetben ki kell emelni, hogy ez az éves szabadsághoz való jog az uniós szociális jog egyik lényeges elvének csupán az egyik alkotórészét képezi, és ezen elv magában foglalja a bér kifizetéséhez való jogot is (lásd ebben az értelemben: Schultz-Hoff és társai ítélet, EU:C:2009:18, 60. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 21 Az uniós jogalkotó által többek között a 2003/88 irányelv 7. cikkében használt „fizetett éves szabadság” fogalma ugyanis azt jelenti, hogy az ennek értelmében vett éves szabadság idejére a munkavállaló díjazását továbbra is folyósítani kell. Más szóval: ez utóbbinak e pihenés és szabadidő alatt meg kell kapnia rendes díjazását (lásd ebben az értelemben: Robinson-Steele és társai ítélet, C-131/04 és C-257/04, EU:C:2006:177, 50. pont, Schultz-Hoff és társai ítélet, EU:C:2009:18, 58. pont, valamint Lock-ítélet, C-539/12, EU:C:2014:351, 16. pont).

- 22 Ezen, az uniós jog által biztosított alapvető munkavállalói jog tiszteletben tartásának biztosítása érdekében a Bíróság a 2003/88 irányelv 7. cikkének (2) bekezdését nem értelmezheti megszorítóan a munkavállalót ez alapján megillető jogok kárára (lásd ebben az értelemben különösen: Heimann és Toltschin ítélet, C-229/11 és C-230/11, EU:C:2012:693, 23. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat, továbbá Brandes-végzés, C-415/12, EU:C:2013:398, 29. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 23 Ezután ki kell emelni, hogy – ahogy a magyar kormány is érvel az észrevételeiben – a 2003/88 irányelv 7. cikkének (2) bekezdése ahhoz, hogy a pénzbeli megváltáshoz való jog megnyíljon, a Bíróság értelmezése szerint semmilyen egyéb feltételt nem támaszt az azon tényekhez kapcsolódó feltételen kívül, hogy egyrészt a munkaviszony megszűnt, másrészt a munkavállaló nem vette ki az összes, őt e munkaviszony megszűnésekor megillető éves szabadságot.
- 24 Végül meg kell állapítani, hogy abban az esetben, ha a munkaviszony a munkavállaló halálával szűnt meg, a pénzbeli kompenzáció elengedhetetlennek bizonyul a 2003/88 irányelv alapján a munkavállalót megillető fizetett éves szabadsághoz való jog hatékony érvényesülésének biztosítása érdekében.
- 25 Ha ugyanis az éves szabadság kifizetésének kötelezettsége megszűnne a munkaviszonynak a munkavállaló halála miatti megszűnésével, e körülmény azzal a következménnyel járna, hogy egy váratlan esemény, amelyre sem a munkavállaló, sem a munkáltató nincs hatással, visszamenőlegesen magának a – 2003/88 irányelv 7. cikkében előírt – fizetett éves szabadsághoz való jognak a teljes elvesztését eredményezhetné.
- 26 A 2003/88 irányelv e rendelkezése mindezen okokból tehát nem értelmezhető úgy, hogy az említett jog a munkavállaló halála miatt megszűnhet.
- 27 Ezenfelül, tekintve, hogy a 2003/88 irányelv 7. cikkének (2) bekezdése a munkaviszony megszűnésének tényén kívül semmilyen egyéb feltételt nem támaszt a pénzbeli megváltáshoz való jog megnyílásához, meg kell állapítani, hogy az ilyen megváltáshoz való jog nem függhet az erre irányuló előzetes kérelemtől.
- 28 Ugyanis egyrészt e jogot közvetlenül az említett irányelv biztosítja anélkül, hogy a munkavállalónak e tekintetben cselekednie kellene, másrészt e jog csak az ott kifejezetten felsorolt feltételektől függhet, ami minden relevanciájától megfosztja azt a körülményt, hogy a munkavállaló előzetesen nem kérte a pénzbeli megváltást ezen irányelv 7. cikkének (2) bekezdése alapján.
- 29 Ebből az következik, hogy egyrészt a 2003/88 irányelv 7. cikke nem értelmezhető úgy, hogy a munkavállaló halála, amely megszünteti a munkaviszonyt, az elhunyt munkavállaló munkáltatóját felmenti a pénzbeli megváltás kifizetése alól, amelyre a munkavállaló a ki nem vett fizetett éves szabadság alapján rendszeren jogosult lett volna, másrészt az ilyen megváltáshoz való jog nem függhet az erre irányuló előzetes kérelemtől.
- 30 A fent kifejtettekből következően az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekre azt a választ kell adni, hogy a 2003/88 irányelv 7. cikkét úgy kell értelmezni, hogy azzal ellentétes az olyan nemzeti jogszabály, illetve nemzeti gyakorlat, mint az alapügyben szóban forgó, amely előírja, hogy a fizetett éves szabadsághoz való jog anélkül szűnik meg, hogy jogot keletkeztetne a még ki nem vett szabadság pénzbeli megváltásához, ha a munkaviszony a munkavállaló halála miatt szűnik meg. Az ilyen megváltás alkalmazása nem függhet az érintett előzetes kérelmétől.

A költségekről

- ³¹ Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (első tanács) a következőképpen határozott:

A munkaidő-szervezés egyes szempontjairól szóló, 2003. november 4-i 2003/88/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 7. cikkét úgy kell értelmezni, hogy azzal ellentétes az olyan nemzeti jogszabály, illetve nemzeti gyakorlat, mint az alapügyben szóban forgó, amely előírja, hogy a fizetett éves szabadsághoz való jog anélkül szűnik meg, hogy jogot keletkeztetne a még ki nem vett szabadság pénzbeli megváltására, ha a munkaviszony a munkavállaló halála miatt szűnik meg. Az ilyen megváltás alkalmazása nem függhet az érintett előzetes kérelmétől.

Aláírások